

STRATEŠKI PLAN ZA 2003. GODINU

Realizacija ciljeva za deset mjeseci

Centralna banka BiH (CBBiH) je u deset mjeseci ove godine uglavnom uspješno realizirala veći broj ciljeva zacrtanih Strateškim planom za 2003. godinu, a u toku je realizacija još nekoliko. Analiza realizacije pokazuje da su pravila currency boarda u potpunosti ispoštovana. Neto slobodne devizne rezerve 30. oktobra/listopada iznosile su 148,1 milion KM. Devizne rezerve krajem oktobra/listopada iznosile su 2.603,5 miliona KM, a gotovina u opticaju iznosila je 1.664,2 miliona KM. Nije bilo kršenja, ni promjena Smjernica CBBiH o investiranju deviznih rezervi. Prihodna i rashodna struktura CBBiH su kvalitetno praćene. Tako su od januara/siječnja do oktobra/listopada ukupno ostvareni prihodi bili 53,5 miliona KM, rashodi 23,6 miliona KM, te je, prema ovim pokazateljima, dobit iznosila 29,9 miliona KM. Među realiziranim

zadacima je i Memorandum o saradnji i razmjeni informacija koji je CBBiH, s ciljem jačanja saradnje, potpisala s agencijama za bankarstvo. Predsjedništvu BiH, kojem je CBBiH odgovorna, blagovremeno su i kvalitetno dostavljeni Godišnji i Finansijski izvještaji CBBiH za 2002. godinu, te kvartalni finansijski izvještaji za 2003. godinu. Publikacije su unaprijeđene, a redovno su vršene interna i vanjska kontrola. Banka je pokrenula anketu o stranim ulaganjima među velikim i srednjim preduzećima, a njeno provođenje smatra se ključnim za

unapređenje statistike platnog bilansa. U toku je nabavka RTG aparata za glavni ulaz Banke, a za izmještanje glavne kontrolne sobe, koje će biti izvršeno nakon preseljenja Glavne jedinice Sarajevo, obavljene su sve pripreme. Investiranje deviznih rezervi CBBiH u vrijednosne papire odgođeno je do daljnjeg. Ostaje obaveza da u narednom periodu budu urađena predviđanja glavnih makroekonomskih varijabli za 2004. godinu i da se CBBiH poveže sa bazom podataka o vanjskom dugu koji se vodi u Ministarstvu financija i trezora BiH.

Sredinom novembra/studenog guverner je održao sastanak sa viceguvernerima, direktorima glavnih jedinica i filijala i rukovodiocima u CBBiH, koji je bio posvećen prvom nacrtu budžeta za narednu godinu. Iako nije

definitivan, nacrt pokazuje da bi CBBiH i u narednoj godini mogla ostvariti značajan profit. Postoji pretpostavka da će evropske kamatne stope rasti i da bi, između ostalog i po tom osnovu, CBBiH mogla ostvariti prihod.

INTERVJU:
C. Goodhart

Strana 2.

Seminar o metodama
sprečavanja pranja novca

Strana 3.

Sportski uspjesi CBBiH:
Pobjednici!!!

Strana 7.

C. Goodhart: Bankarska supervizija u CBBiH bi bila lakša, jednostavnija i jeftinija

Tokom novembra/studenog, uposlenici Centralne banke BiH (CBBiH) imali su priliku prisustvo-

vati interesantnim predavanjima koja su bila održana u CBBiH. Od ukupnog broja predavanja, dva, pod nazivom "Procedure i mehanizmi za održavanje finansijske i stabilnosti cijena" i "Organizaciona struktura bankovne supervizije u zemljama u tranziciji" održao je profesor Charles Goodhart koji je, do odlaska u penziju 2002.

Charles Goodhart

godine, bio predavač na predmetima bankarstva i financija na Londonskoj školi ekonomije (LSE). Prije toga, 17 godina je proveo radeći u Banci Engleske, gdje je obavljao i dužnost savjetnika guvernera. Tokom karijere, bio je član Upravnog vijeća monetarnih vlasti Hong Konga. Njegova posjeta CBBiH iskorištena je za kratki intervju o pitanjima koja su se odnosila na bankarsku superviziju u različitim ekonomskim i političkim okruženjima.

Možete li nam opisati način na koji je bankarska supervizija organizirana u Ujedinjenom Kraljevstvu? Željeli bismo čuti vaše mišljenje o prednostima i manama takvog načina.

U Ujedinjenom Kraljevstvu bankarska supervizija je odvojena i sada je potpuno u nadležnosti Agencije za finansijske usluge. Banka Engleske još uvijek ima statutarnu odgovornost za očuvanje finansijske stabilnosti. Od Banke se zahtijeva da se brine o cjelokupnom sistemu. Nekada je veoma teško do kraja spoznati i razraditi šta se to podrazumijeva pod odgovornošću

za cjelokupni sistem. Vi nemate supervizorske odgovornosti za individualne članove, nego za cijeli sistem.

Banka Engleske odgovorna je za platni sistem, ali to nije odgovornost samo za platni sistem koji je odgovoran za kliring običnih platnih naloga, nego je to također odgovornost za platne sisteme na različitim finansijskim tržištima. Osim odgovornosti za platne sisteme, Banka Engleske, također, ima u l o g u

posuđivača u krajnjoj nuždi. Po tome se razlikuje od CBBiH, koja ne može preuzeti ulogu posuđivača u krajnjoj nuždi. Kada neka banka u Ujedinjenom Kraljevstvu zapadne u probleme i zahtijeva hitnu likvidnost, onda je Banka Engleske ta kojoj treba da se obrati. Mi u Banci Engleske zahtijevamo da se banka prvo obrati Upravi za finansijsku superviziju (FSA), nakon čega FSA informira nas u Banci Engleske o tome kakav je problem u pitanju i šta FSA misli o tome. U slučaju poteškoća, procedura je da se prvo ide u FSA koja se nakon toga obraća Banci Engleske koja potom odlučuje da li će obezbjediti pomoć - bilo da se pomoć sastoji od posuđivanja u krajnjoj nuždi bilo da je u pitanju neki drugi oblik pomoći. Ona, također, mora informirati Ministarstvo financija i trezora, te tako u Ujedinjenom Kraljevstvu imamo tri strane umiješane u ovaj proces i sve one moraju dati odobrenje da bi se pružila pomoć nekoj banci. Tako imamo aktivnosti vezane za platne sisteme i aktivnosti vezane za posuđivanje u krajnjoj nuždi. Naravno, uz to

imamo i aktivnosti vezane za učešće u razvoju regulatornih aranžmana u okviru Bazelskog komiteta i razvoja Bazela II. Sve ove pobrojane aktivnosti obuhvaćene su unutar Odjela za finansijsku stabilnost. FSA je direktno odgovorna Ministarstvu financija i nema novaca, tako da, ako smatra da određena banka treba finansijsku injekciju, mora se obratiti Banci Engleske da bi obezbjedila novac.

Naše sljedeće pitanje vezano je za bankarsku superviziju u CBBiH. Kao što već vjerovatno znate, u BiH imamo odvojenu bankarsku superviziju koju obavljaju dvije entitetske agencije za bankarstvo sa CBBiH koja ima ulogu koordinatora. Tokom posljednje dvije godine, pojavile su se određene inicijative za stavljanje bankarske supervizije pod "kišobran" CBBiH. Uzimajući u obzir sadašnju ekonomsku i političku situaciju, možete li nam dati stručno mišljenje o prednostima, odnosno manama stavljanja bankarske supervizije pod "kišobran" CBBiH?

Stavljanje supervizije u CBBiH ima prednost zbog činjenice da bi, kao takva, bila jednostavnija. Mnoge banke će otvoriti filijale i u Republici Srpskoj i u Federaciji BiH, što znači da bi s obzirom na sadašnje stanje morale poslovati sa dva nadzorna tijela koja obavljaju isti posao na različite načine. Ukoliko bi se supervizija radila unutar CBBiH i ukoliko bi ste imali samo jednog supervizora, tretman banaka bi bio konzistentan, a proces bi bio jednostavniji, lakši i jeftiniji. Također, jedna od stvari o kojima sam raspravljao je činjenica da u zemljama u razvoju nema puno ljudi koji imaju neophodno znanje u polju bankarske supervizije, te stoga, ukoliko stavite bankarsku superviziju pod okrilje CBBiH, dobićete osoblje koje je bolje opremljeno, obučeno, tehnički pripremljeno i neovisno.

Komercijalne banke već primjenjuju mjere u okviru borbe protiv pranja novca

Bosna i Hercegovina je na izvjes-tan način počela borbu protiv pranja novca time što su komercijalne banke već počele primjenjivati određene mjere, izjavio je viceguverner Centralne banke BiH (CBBiH) **Kemal Kozarić**, obračunajući se učesnicima seminara o metodama sprečavanja pranja

novca koji je početkom novembra/studenog organizirala Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD). U okviru aktivnosti, kazao je viceguverner Kozarić, banke su dužne pratiti i prijaviti finansijskoj policiji svaku transakciju čiji je iznos veći od 30.000 KM. CBBiH nema direktnu ulogu i odgovornost u sprečavanju, otkrivanju i kažnjavanju učesnika u pranju novca, ali djeluje u okviru radne grupe čiji je zadatak unaprijediti mjere za sprečavanje pranja novca. Rezultat ovih aktivnosti trebalo bi da bude uspostava jedinstvenog registra bankarskih računa, čiji je cilj doprinijeti

borbi protiv pranja novca i izbjegavanja plaćanja poreza. "To će omogućiti poreskim vlastima, finansijskoj policiji i sudovima da pronađu sve račune takvih klijenata i protiv njih poduzmu korake", naglasio je viceguverner CBBiH. U svom izlaganju istakao je da, osim što podriva slobodnu tržišnu ekonomiju,

pranje novca narušava demokratsku i političku strukturu i utiče na političku stabilnost zemlje. Pranje novca i korupcija, kao popratni element, predstavljaju prijetnju državnoj suverenosti, autoritetu državne vlasti, te nanose štetu nacionalnoj privredi. Na taj način, nezakonitost postaje osnovno načelo ekonomske aktivnosti. Iako je pranje novca svjetski problem, postoje značajne razlike između pojedinih zemalja, a to se naročito jasno ogleda kod zemalja u tranziciji. "Smatra se da one zemlje koje su više uključene u svjetske privredne tokove i koje su

odmakle u procesu tranzicije, imaju manje problema u prilagođavanju svog novčanog tržišta i bankarskih institucija nego zemlje koje kasne sa tranzicijom, u kojima su takvi problemi izrazitiji. Stoga, sprečavanje pranja novca nije samo borba protiv kriminala, već i nastojanje da bude očuvan integritet finansijskih ustanova i finansijskog sistema u cjelini", dodao je viceguverner Kozarić. Uz to je naglasio da pranje novca danas ima međunarodne dimenzije, a prema tek grubim procjenama, vjeruje se da se u svijetu godišnje "opere" između 300 i 500 milijardi američkih dolara. Zbog njihove uloge u platnom sistemu zemlje, finansijske ustanove, prije svega banke, ključni su faktor u utvrđivanju slučajeva nelegalnih transakcija. Iako je teško dati preporuke bankama za uspješno suprotstavljanje pranju novca, pojedini stručnjaci navode nekoliko osnovnih: saznati pravi identitet klijenta, poslovanje banke u skladu sa propisima, saradnja banke sa nadležnim tijelima za sprečavanje nezakonitih radnji, te posvećivanje pažnje osposobljavanju i educiranju zaposlenih.

POSJETE

P. Nicholl i K. Kozarić razgovarali sa novoimenovanim ambasadorima BiH

U sklopu mandatnih priprema, Centralnu banku BiH (CBBiH) posjetila je grupa novoimenovanih ambasadora koji će u narednom periodu predstavljati BiH u svijetu. U razgovoru sa guvernerom **Peterom Nichollom** i viceguvernerom **Kemalom Kozarićem** ambasadori su saznali pojedinosti o CBBiH i njenoj ulozi u održavanju finansijske stabilnosti u BiH, unapređenju u bankarskom sektoru, a posebno o promjenama u finansijskom sektoru koje slijede u bliskoj budućnosti. Uz osnovne pokazatelje dosadašnjeg rada CBBiH koja je sada stabilna, guverner je istakao da će bankarski sektor u naredne dvije ili tri godine pomoći razvoju ostalog dijela finansijskog sektora. Što se tiče ekonom-

skih izgleda u narednom periodu, guverner očekuje zadržavanje inflacije u BiH na postojećem nivou, ekonomski rast od šest ili sedam posto godišnje i postepeno poboljšanje platnog bilansa. Ova pozitivna ekonomska predviđanja, dodao je, zavise od novih procesa ekonomskih reformi koji se u BiH ubrzavaju. Okruženje za privatne investicije je unaprijeđeno, ali je i

dalje komplicirano. "Veliki broj investitora dolazi u jugoistočnu Evropu. BiH ih mora ubijediti da dođu baš ovdje," kazao je

guverner. I ovu priliku je iskoristio da bi ukazao na činjenicu da se BiH ne suočava sa bankrotom, imajući prije svega u vidu činjenicu da vanjski dug države nije izrazito visok. Ambasadore je zanimalo na koji način su ostvareni dobri rezultati i pozitivan imidž koji je o CBBiH vlada u javnosti. Osnovu uspješnog djelovanja i samim tim i imidža, odgovorio

je guverner, čine Zakon o CBBiH, mnoštvo internih procedura, neovisnost od politike i timski rad.

Očekuje se da devizne rezerve zadrže pozitivan trend kretanja

Devizne rezerve Centralne banke BiH (CBBiH) su stabilne i iznose oko 2,6 milijardi KM. Očekuje se da će u narednom periodu devizne rezerve CBBiH zadržati pozitivan trend kretanja, konstatirano je na sjednici Investicionog komiteta koja je održana 10. novembra/studenog 2003. godine. Osim stanja deviznih rezervi, na sjednici kojom je predsjedavao viceguverner CBBiH **Kemal Kozarić**, razmatrani su i kretanje kamatnih stopa i eura, rejting ino banaka, poštivanje smjernica o investiranju, te benchmark portfolija deviznih rezervi CBBiH za 2004. godinu. Što se tiče kamatnih stopa na svjetskom tržištu, Evropska centralna banka (ECB) je na redovnoj sjednici, održanoj početkom novembra/studenog, odlučila zadržati postojeću referentnu kamatnu stopu. Tako je ključna kamatna stopa u zoni eura za refinanciranje ostala na nivou od dva posto s ciljem da se pomogne ekonomskom oporavku, uz stabilnu inflaciju i naznake ekonomskog rasta. To predstavlja početak oživljavanja zone eura nakon stagnacije iz prvog polugodišta 2003. godine. Za razliku od ECB, Bank of England (Britanska centralna banka) je odlučila povećati ključnu kamatnu stopu za 25 baznih poena, odnosno na 3,75 posto. Ovo je prvo povećanje kamatne stope jedne od četiri najveće svjetske ekonomije od oktobra/listopada 2000. godine i u krugu ekonomskih analitičara, smatra se početkom kraja niskih kamatnih stopa. Investicioni komitet prihvatio je materijal sa sjednice i uz neznatne korekcije prosljedio Upravi CBBiH na razmatranje kao podlogu za prihodovnu stranu budžeta za 2004. godinu.

CBBiH pomogla učlanjenje BiH u Razvojnu banku Vijeća Evrope

Potpisivanjem protokola, Centralna banka BiH (CBBiH) je, uz vlade Velike Britanije i Švedske, pomogla vlastima BiH da

vrijednosti. Razvojna banka Vijeća Evrope ima 35 zemalja članica, uključujući Sloveniju, koja se pridružila 1994. godine, te Hrvatsku

Detalj sa potpisivanja

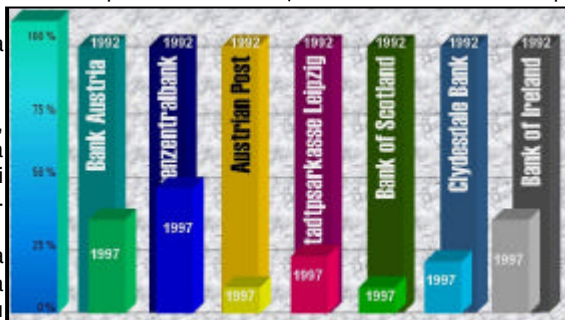
uplate prvu ratu članarine u Razvojnoj banci Vijeća Evrope. Vlade Velike Britanije i Švedske obezbijedile su po 40 posto sredstava za uplatu, odnosno po 227.200 eura, dok je CBBiH osigurala preostalih 20 posto, odnosno 113.600 eura.

Razvojna banka Vijeća Evrope osnovana je 1956. godine, a njen primarni cilj je da financira socijalne projekte, prije svega one koji se odnose na rješavanje pitanja izbjeglica i hitne situacije. Učlanjenjem u ovu banku, vlastima BiH, odnosno Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH biće omogućeno da osigura nastavak procesa povratka i postizanje održivog provođenja Aneksa 7 Dejtonskog sporazuma do kraja 2006. godine, što je i strategija ovog ministarstva. Prema riječima resornog ministra **Mirsada Kebe**, tim sredstvima planira se izgradnja 50.000 stambenih jedinica i održivi povratak oko 200.000 osoba. Povratnicima će financijska sredstva biti donirana, dok će država vraćati kredit u periodu od pet do 15 godina i po kamati ispod tržišne

i Makedoniju koje su se uključile 1997. godine. U 2001. godini, Banka je Hrvatskoj odobrila 40,8 miliona eura, Sloveniji 38,7 miliona eura, te Makedoniji 6,4 miliona eura. BiH već iduće godine može aplicirati za dobijanje sredstava, čiji će iznos zavisiti od projekata koje bude ponudila. Protokol o financiranju prve rate članarine Razvojnoj banci Vijeća Evrope u ime CBBiH potpisao je viceguverner **Ljubiša Vladušić**, na temelju odluke Upravnog vijeća CBBiH od 17. septembra/rujna 2003. godine. Viceguverner je istakao da sredstva koja je obezbijedila CBBiH nisu donacije već se, prema Zakonu o CBBiH, tretiraju kao depozit. Plaćanjem dijela prve rate, CBBiH, dodao je, želi pomoći u uspostavljanju financijske stabilnosti, koja indirektno, može biti ostvarena i rješavanjem pitanja iz socijalne sfere. Dokument je u ime Velike Britanije potpisao britanski ambasador u BiH **Ian Cliff**, a u ime švedske Vlade šef Ureda Švedske agencije za međunarodnu kooperaciju i razvoj (SIDA) **Bo Elding**.

BH POŠTA planira aktivnosti u pogledu zaštite novca

Centralnoj banci BiH (CBBiH) upitom se obratilo Javno preduzeće BH POŠTA, tražeći pojašnjenja u vezi sa mogućnošću zamjene gotovog novca uništenog hemijskim putem. Na to su ih ponukale razbojničke krađe koje se u posljednje vrijeme često dešavaju. Stoga su odgovorni za sigurnost novca u BH POŠTI, a radi onemogućavanja ili sprečavanja ovakvih napada, zainteresirani za mogućnost uvođenja zaštite elektrohemijom sistemom za dimljenje i farbanje novca. Uvođenje sistema zaštite opravdava se sve većim brojem pljački, prije svega oružanih, rjeđom u potrebom vatrenog oružja, činjenicom da lopovi u većini slučajeva pobjegnu sa većim svotama novca, a počinioci krađa rijetko budu pronađeni. Cijeli sistem počiva na tome da se, u slučaju pljačke sefova, blagajni, trezora u

Grafički prikaz smanjenja broja pljački nakon uvođenja dimnih novčanica

poštama i bankama ili prilikom prenosa novčanica, aktivira dimna novčanica koja stvara gusti dim, a opljačkane novčanice oboji. Takva novčanica trajno bi bila obilježena i ne bi više bila upotrebljiva. Ovo je stari izum, koji se već koristi u Hrvatskoj i Sloveniji, a pokazao je izuzetne rezultate u praksi drugih zemalja. Tako je, prema raspoloživim podacima, upotrebom ovog sistema, broj pljački u Banci Austrije i Banci Irske 1997. godine smanjen za oko 30 posto u odnosu na 1992. godinu, Banci Škotske za oko deset posto, za koliko je smanjen i broj pljački u Austrijskoj pošti. CBBiH je u načelu prihvatila mogućnost zamjene novčanica uništenih hemijskim putem nakon što je BH POŠTA tražila pojašnjenja koja bi doprinijela narednim aktivnostima koje planira poduzeti u pogledu zaštite novca.

Formirana osmočlana radna grupa

Odlukom Uprave Centralne banke BiH (CBBiH), formirana je osmočlana radna grupa CBBiH za tržište državnih vrijednosnih papira. Radnu grupu sačinjavaju **Ljubiša Vladušić**, viceguverner CBBiH, koji je i predsjedavajući radne grupe, **Petra Marković**, savjetnik guvernera za finansijska tržišta, **Jasenska Žigić**, Pravna služba, **Feriha Imamović**, Odjeljenje za bankarske usluge, **Sead Bijedić**, Platni sistemi, **Vasilija Arapović**, Odjeljenje za monitoring i analize, **Damir Čosić**, Odjeljenje za ekonomska istraživanja i **Ernadina Bajrović**, Ured guvernera. Zadatak ove radne grupe je da u prvoj fazi radi na pripremnim aktivnostima i upozna se sa pravnim i tehničkim okvirom uspostave novog tržišta državnih vrijednosnih papira. Nakon što Upravno vijeće CBBiH odobri projekat, radna grupa bi radila i na konačnoj implementaciji projekta i saradivala sa sličnim radnim grupama na nivou Ministarstva financija i trezora BiH i ekspertima međunarodne zajednice, prije svega US Treasuryja. Pravni okvir za tržište državnih vrijednosnih papira predstavlja novi nacrt zakona o dugu BiH koji je u pripremi pod rukovodstvom eksperata US Treasuryja. Zakon, koji bi u parlamentarnoj proceduri trebalo da se pojavi do kraja februara/veljače 2004. godine, predviđa da CBBiH ima ulogu fiskalnog agenta u ovom procesu, organizira aukcije državnih vrijednosnih papira koje izdaje Ministarstvo financija i trezora BiH u svoje i u ime entiteta i Brčko Distrikta BiH. CBBiH bi, također, imala mogućnost da održava registar vrijednosnih papira, a vršila bi poravnanje kliring u sklopu postojećeg platnog sistema. Praksa je u većini zemalja u svijetu da se tržište vrijednosnih papira vezuje za centralne banke koje i rukovode platnim sistemima, što je okosnica i sistema poravnanja i kliringa državnih vrijednosnih papira. Da bi bio razmotren ovaj novi projekat za uspostavljanje vladinih vrijednosnih papira, potrebno je precizirati ulogu CBBiH u ovom procesu, odrediti ciljeve, strategiju i rokove, te pravila za aukcije, poravnanje, registar, kao i sporazume sa Ministarstvom financija i trezora BiH o ulozi CBBiH kao fiskalnog agenta.

SAOPĆENJA ZA JAVNOST

POTPISAN MEMORANDUM O RAZUMIJEVANJU I SARADNJI NA POLJU NADZORA NAD POSLOVANJEM BANAKA

Guverner Centralne banke Bosne i Hercegovine **Peter Nicholl**, te direktori agencija za bankarstvo Federacije BiH i Republike Srpske **Zlatko Bašić** i **Dužanka Novaković** potpisali su danas u Sarajevu Memorandum o razumijevanju i saradnji na polju nadzora nad poslovanjem banaka koji je prethodno potpisao guverner Hrvatske narodne banke **Željko Rohatinski**. Potpisnici Memoranduma izražavaju spremnost za saradnju na polju nadzora nad bankama, koje posluju na teritoriji Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Predmet ovog Memoranduma o razumijevanju je saradnja potpisnika Memoranduma u nadzoru prekograničnih poslovnih jedinica banaka, čije se sjedište nalazi u Republici Hrvatskoj, odnosno u BiH, radi djelotvornijeg konsolidiranog nadzora banaka koje posluju izvan teritorija država u kojima imaju sjedište. Nadležni potpisnici Memoranduma razmjenjivaće sve informacije kojima će biti olakšan djelotvoran nadzor banaka. Razmjena informacija podrazumijeva kontakte za potrebe postupka izdavanja odobrenja za rad, postupka izdavanja saglasnosti za sticanje udjela u osnovnom kapitalu finansijskih institucija, postupka imenovanja predsjednika i članova uprava finansijskih institucija, te u postupcima koji se provode radi otklanjanja nezakonitosti, nepravilnosti i poteškoća u poslovanju banaka. Memorandum stupa na snagu danom potpisivanja. Ovakav memorandum prije dvije godine potpisan je sa Bankom Slovenije, a uskoro bi trebali biti potpisani i sa

nadležnima za superviziju u Austriji, Turskoj, Italiji i Srbiji.

GUVERNER NICHOLL NA KONFERENCIJI U BEČU

Guverner Centralne banke BiH (CBBiH) **Peter Nicholl** i rukovodilac Odjeljenja za statistiku u CBBiH **Amir Hadžiomeragić** boravili su u Beču, gdje su prisustvovali konferenciji čija je tema bila "Ekonomska potencijal jedne veće Evrope: ključevi za uspjeh". Organizatori konferencije bili su Narodna banka Austrije i Joint Vienna Institute (JVI), a među govornicima su bili guverner Narodne banke Austrije **Klaus Liebscher**, upravni direktor Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) **Horst Kohler**, predsjednik Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) **Jean Lemierre** i predstavnici centralnih banaka deset zemalja koje će pristupiti Evropskoj uniji. Održavanje konferencije podudarilo se sa zvaničnim otvaranjem novog centra za obučavanje Joint Vienna Institute. Uspostavljanje ovog instituta omogućeno je sponzoriranjem austrijske Vlade, MMF-a, Banke za međunarodna poravnanja (BIS), Svjetske banke (WB) i EBRD-a kao privremeni objekat za educiranje službenika centralnih banaka i ministarstava u tranzicijskim zemljama Istočne Evrope i CIS regiona - Commonwealth of Independent States (Zajednica nezavisnih država). CBBiH imala je značajnu korist od kurseva JVI na koje je, od osnivanja, poslala veći broj službenika. Sponzori su odlučili pretvoriti JVI u stalni centar za obučavanje za zemlje Istočne Evrope i CIS regiona. Otvaranje ovog centra je jasna demonstracija ovakvog opredjeljenja. "Ovo je veoma ohrabrujuće za CBBiH i mi ćemo nastaviti koristiti mogućnosti koje JVI treninzima osigurava osoblju CBBiH", izjavio je guverner Nicholl.

Termini koji se koriste u bankarskoj superviziji

U ovom broju objavljujemo termine koji se koriste u bankarskoj superviziji. Riječ je o terminima sa radionice "Financijski instrumenti i tržišta"

Derivat - tip financijskog instrumenta čiji su povrat i cijena bazirani na ugovorom utvrđenom i položenom obezbjeđenju. Primjeri su prodaja i kupovina akcija uz pravo biranja (opcije), konvertibilne obveznice, terminski ugovori - forvardi, fjučersi i svop. Tržište je živopisno, kompleksno i veoma rizično.

Ugovor fjučers - financijski ugovor u kojem investitor ima obavezu da kupi ili proda određenu aktivu po određenoj cijeni na neki budući datum. Ugovori fjučers su slični ugovorima forvard, ali se njima trguje na organiziranim berzama i uz dnevne korekcije prema tržišnim cijenama.

Ugovor forvard - dogovor između kupca i prodavca da trguju sa nečim u budućnosti po cijeni koju dogovore danas. Ugovor je obavezujući za obje strane, jedna će izgubiti. Primjeri ugovora forvard su oni prema kojima se aktivno trguje kamatnim stopama, valutama, energentima. Devizni kurs je najuobičajeniji.

Hedžing - princip smanjenja rizika u investiciji (ili grupi investicija) na taj način što se investira u drugi instrument za čiju vrijednost ili povrat očekuje da će se kretati u suprotnom smjeru od prvobitne investicije. Investirajući na taj način, profil rizika jedne investicije se kompenzira profilom rizika druge investicije.

Hibrid - financijski instrument sa karakteristikama dva ili više različitih tipova financijskih instrumenata, obično akcija i duga, najčešći primjer je obveznica (dug) koja se može konvertovati u akcije paketa akcija (akcionarski kapital).

Korigovati prema tržištu - računovodstveni princip prema kojem se knjigovodstvena vrijednost aktive izjednačava sa njenom tržišnom vrijednošću, obično u kratkim intervalima (npr. dnevno). Rezultati takve korekcije izraženi su kao dobit ili gubitak u bilansu uspjeha. Korigovati vrijednost stavke u skladu sa vrijednošću na tržištu.

Marža - iznos koji investitor mora dati brokeru kao kolateral za transakciju. Iznos se obično određuje na osnovu dionica ili buduće razmjene (fjučersa), a može iznositi npr. 50 posto od cijene akcija ili pet do deset posto od cijene fjučersa. Početna marža se daje u vrijeme transakcije. Marža za održavanje je minimalni iznos koji mora biti položen kao depozit. Traženje marže je situacija kada broker traži polaganje dodatnog kolaterala, obično zbog pada cijene.

Obična akcija - financijski instrument za (učešće) interes u akcionarskom kapitalu. Obično nosi glasačko pravo i na nju se dobija povrat od onoga ko ju je izdao samo ako to odobri Upravni odbor.

Obveznica (također aval, mjenica) - financijski instrument kojim se obično obećava isplata stope povrata, uz povrat glavnice na dan dospijeca, obveznice predstavljaju dug za emitenta (trasanta, onoga ko ih je izdao), a isplaćuju se prije akcionarskog učešća u slučaju likvidacije. Na obveznice se često isplaćuje povrat po fiksnoj stopi u redovnim intervalima. Na neke vrste obveznica (aval američkog Ministarstva financija, obveznica bez kupona) se ne isplaćuju privremene/kratkoročne kamate, nego se takve obveznice radije prodaju po sniženim (diskont) cijenama, neke imaju fluktuirajuće stope (npr. vezane za LIBOR), a neke nemaju dan dospijeca (britanske obveznice).

Opcije - vrsta derivatnog vrijednosnog papira koji daje investitoru pravo da proda ili kupi određeni vrijednosni papir (obično akciju) po određenoj cijeni i obično u određeno vrijeme ili u okviru određenog vremenskog perioda.

Premija - iznos plaćen iznad nominalne vrijednosti nekog instrumenta.

Prioritetna (preferencijalna) akcija - financijski instrument za (učešće) interes u

akcionarskom kapitalu. Obično nosi fiksni povrat ili su šanse za taj povrat veće, međutim manja je korist od rasta, imaju prioritet nad običnim akcijama od likvidacije.

Sekuritizacija - transformacija financijske aktive u vrijednosne papire, koji se mogu kupiti i prodati na sekundarnom tržištu. Najčešći primjer je kada se grupišu ili se formira paket kredita i izda obezbjeđenje koje predstavlja pravo potraživanja po osnovu takve aktive. Budući da se takvim vrijednosnim papirima mnogo lakše trguje nego aktivom koja predstavlja osnovu za takav posao, taj proces povećava likvidnost onoga ko ju je izdao ili je u posjedu vrijednosnih papira. Sekuritizacija se daje za stambene kredite sa hipotekom, kredite za automobile, potraživanje po kreditnoj kartici, komercijalne kredite i ostale vrste.

Subordinirani dug - vrsta obveznice (mjenice ili kredita) koji, u slučaju likvidacije emitenta, treba namiriti tek nakon što su ostale obaveze (npr. depozitari) isplaćene.

Svop, trampa - ugovor između dvije strane o razmjeni isplate po financijskoj aktivni, koje su obično slične, ali se razlikuju po tome koja će od njih donijeti korist i jednoj i drugoj strani u transakciji. Primjeri su svop transakcije deviza, kamatnih stopa i roba.

Špekulacija - proces investiranja na bazi znanja (ili naгаđanja) investitora o mogućnostima u budućnosti (razmišljanje, špekulacija, trgovina samo radi zarade).

Trgovačka (poslovna) knjiga, trgovački portfolio - financijska aktiva preduzeća, obično ona koja je namijenjena za prodaju i da se njome upravlja, radije nego da se drži do dospijeca.

Tržište sa promptnom isporukom - trgovanje se obavlja uz promptnu isporuku ili isporuku u roku od nekoliko dana, tržište na kojem se prodaje za gotov novac i promptnom isporukom.

VIJESTI IZ GLAVNIH JEDINICA I FILIJALA

GJ SARAJEVO

Savjetnik guvernera za pitanja financijskog tržišta **Petra Marković** i direktor GJ Sarajevo **Sadik Kadrić** prisustvovali su, u ime CBBiH, 4. novembra/studenog dvodnevnom seminaru o sprečavanju pranja novca. Seminar je za predstavnike banaka u sarajevskom Hotelu "Holiday Inn" organizirala Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD). Uvodnu riječ i pozdravni govor održao je viceguverner CBBiH **Kemal Kozarić**. Zadnjih mjeseci, CBBiH je intenzivno uključena i u druge aktivnosti na sprečavanju pranja novca. Tako je prihvaćen Akcioni plan o sprečavanju pranja novca za naredni period, koji su pripremili Ured visokog predstavnika (OHR) u BiH i Radna grupa za sprečavanje pranja novca, u čijem sastavu su i predstavnici CBBiH P. Marković i S. Kadrić. U BiH je u višednevnoj posjeti boravila delegacija izabranog Komiteta eksperata Vijeća Evrope za provjeru mjera za borbu protiv pranja novca. U okviru boravka u BiH, delegacija je 26. novembra/studenog posjetila i CBBiH, gdje je raz-

govarala sa guvernerom **Peterom Nichollom** i njegovim saradnicima.

GBRS BANJA LUKA

Kristal banka a.d. Banja Luka promjenila je naziv u Hypo Alpe Adria Bank a.d. Banja Luka. U skladu s ugovorom i aneksom ugovora zaključenim između CBBiH i Narodne banke Srbije, izvršen je prvi otkup novčanica KM, ostvaren po osnovu obavljanja mjenjačkih poslova na teritoriji Republike Srbije.

GJ MOSTAR

U GJ Mostar je 5. novembra/studenog održan treći sastanak Radne grupe za uspostavu jedinstvenog registra računa poslovnih subjekata. Na sastanku je izrađen prijedlog idejnog rješenja Jedinstvenog registra računa poslovnih subjekata koji će, kao radni materijal, biti prezentiran na sjednici Platnog vijeća CBBiH. Viceguverneri CBBiH **Kemal Kozarić** i **Ljubiša Vladušić**, savjetnik CBBiH **Mehmed Šehić** i predstavnik Nadzornog odbora konsulting kompanije HVAC **Ziba Memić** posjetili su 20. novem-

bra/studenog GJ Mostar. Sa uposlenim u ovoj jedinici razgovarali su o realizaciji investicija i završetku radova na novom poslovnom objektu GJ Mostar u Zagrebačkoj ulici br. 10.

FILIJALA BRCKO

Vršilac dužnosti supervizora za Brčko Distrikt BiH **Gerhard Sontheim** posjetio je 11. novembra/studenog Filijalu Brčko. U Brčkom je održan sastanak Komisije za nabavku stalnih sredstava (agregat i čuvarska kućica). U Filijali je i dalje prisutan trend povećavanja broja transakcija u trezorskim poslovima u odnosu na prethodni mjesec.

FILIJALA PALE

Filijala Pale uradila je prijedlog budžeta i prijedlog strateških ciljeva Filijale za 2004. godinu. Rukovodilac Filijale **Marko Radović** prisustvovao je predavanjima uglednog profesora sa Londonske škole ekonomije **Charlesa Goodharta** koja su održana 6. novembra/studenog u CBBiH.

Nekoliko seminara u Beču

Guverner Centralne banke BiH (CBBiH) **Peter Nicholl** i rukovodilac Odjeljenja za statistiku

Amir Hadžiomerađić prisustvovali su konferenciji u Beču, čija je tema bila "Ekonomski potencijal jedne veće Evrope: ključevi za uspjeh". Konferencija je održana od 2. do 4. novembra/studenog u organizaciji Narodne banke Austrije i Joint Vienna Institute (JVI). U povodu 75 godina postojanja Banke Grčke, u Ateni

je 2. i 3. novembra/studenog boravio viceguverner CBBiH **Ljubiša Vladušić**. Koordinator Službe za žirokliring **Sead Bijedić** boravio je od 10. do 14. novembra/studenog u Frankfurtu gdje je prisustvovao seminaru pod nazivom "Platni sistemi u evropskom sistemu centralnih banaka". Seminar je organizirala

Amir Hadžiomerađić

Deutsche Bundesbank. Službenik za stručno usavršavanje u Službi za kadrovske

poslove **Adela Lincender** i sekretar - prevodilac u Odjeljenju za zajedničke poslove **Vildana Popovčević** prisustvovala su sastanku koordinatora za stručno usavršavanje koji

je u Beču od 5. do 7. novembra/studenog organizirala Banka za međunarodna poravnanja (BIS). U Beču je 17. novembra/studenog počeo seminar o temi "Makroekonomske analize i politika" kojem prisustvuje koordinator Službe za statistiku platnog bilansa mr **Vidosav Pantić**. Seminar, čiji je organizator

Međunarodni monetarni fond (MMF), a održava se na JVI, biće završen 19. decembra/prosinca.

Rukovodilac Filijale CBBiH Brčko **Mirzeta Arnautović** prisustvovala je 20. novembra/studenog seminaru u Bijeljini. Seminar je pod nazivom "Ekonomija između teorije i prakse" organizirao Konrad Adenauer Stiftung. Koordinator Službe bankarstva Glavne jedinice (GJ) Mostar **Amra Barš**, službenica Filijale Pale

Sanja Radović, službenica Filijale Brčko **Mira Tabaković** i ekonomista za žirokliring u Glavnoj banci Republike Srpske (GBRS) **Tanja Vukić** prisustvovala su seminaru pod nazivom "Osnovi makroekonomije za praktičare", koji je održan od 10. do 14. novembra/studenog u Sarajevu.

ZAPOSLJAVANJE

Bez promjena u oblasti zapošljavanja

U novembru/studenom 2003. godine, Centralna banka BiH (CBBiH) nije uposlila nijednog novog službenika. U ovom mjesecu nijedan službenik nije napustio

CBBiH, niti je bilo raspoređivanja službenika na druga radna mjesta. U CBBiH ukupno su uposlena 264 službenika, od kojih je 260 u radnom odnosu na neodređeno, a

četiri službenika u radnom odnosu na određeno vrijeme. Od 260 službenika na neodređeno vrijeme, jedan službenik je u svojstvu pripravnika.

SPORTSKI USPJESI CBBiH

Pobjednici!!!

Ekipa Centralne banke BiH (CBBiH) osvojila je prvo mjesto na petom tradicionalnom malonogometnom turniru gradova pobratima Sarajeva i Prata

Rusmir Burek:
Najbolji igrač turnira

(Italija), koji je ove godine održan u Pratu. U finalnom meču, ekipa CBBiH je rezultatom 5:2 (2:2), nakon izvođenja penala, savladala ekipu Kantona Sarajevo. Tako se ekipa CBBiH vratila sa peharom kao osvajač turnira, a njen igrač **Rusmir Burek** proglašen je najboljim igračem turnira. Osim Bureka, pobjedničku ekipu u Pratu sačinjavali su

Milenko Nikolić,
Muris Pašalić,
Muhamed Kapo,
Senad Hadžiomerović,
Dragan Šošić, Enver
Pačuka, **Sehid**
Ibišević, **Senad**
Mešić, **Aleksandar**
Kovač, **Adnan**
Pehlivanović, **Halil**
Idrizović i **Sadik**

Kadrić.

Na malonogometnom turniru učestvovalo je ukupno šest ekipa. Osim ekipa CBBiH i Kantona Sarajevo, takmičile su se i italijanske ekipe Sant. Andrea, Real Casale, Pama, te ekipa organizatora turnira SAR-PRA. Čestitke ekipi CBBiH na uspjehu!

Tim CBBiH koji je osvojio turnir u Pratu

CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE
Mjesečni bilans stanja (privremeni) od 31. oktobra/listopada 2003.
Objašnjenja

Mjesečni bilans stanja se izdaje da bi se obezbijedile informacije o radu Centralne banke Bosne i Hercegovine prema pravilu currency boarda i da bi se ponudile posebne informacije koje zahtjeva Zakon o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine.

Neke posebne karakteristike bilansa stanja od 31. oktobra/listopada su:

Na dan 31. oktobra/listopada Banka je zadovoljila obaveze pravila currency boarda kako to navodi član 31. Zakona. Stanje neto strane aktive prevazilazi njenu monetarnu pasivu u konvertibilnim markama (KM) za 148.071.725 KM. Ovo je prikazano u stavki neto devizna aktiva minus monetarna pasiva.

Devizna aktiva je sačinjena uglavnom od depozita koji se drže kod ino-banaka.

Bilans stanja također prikazuje kompoziciju držanja valuta tako što ih diferencira u EUR i ostale valute.

Bančini devizni depoziti donose prihod od kamata za Banku.

Monetarna pasiva je u najvećem obimu predstavljala obavezu Banke za KM novac u opticaju (1.664.247.569 KM) i rezervne depozite rezidentnih banaka (771.167.683 KM).

Kapital i rezerve odražavaju početni kapital i rezerve, dionice i akumulirane dobiti Banke od početka njenog rada 11. augusta/kolovoza 1997.

Kao depozitar za članstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u, Banka iskazuje u bilansu stanja MMF-ove račune 1 i 2 kao stranu pasivu, i čuva vrijednosne papire Vlade Bosne i Hercegovine vezane za članstvo. Istovremeno djelujući i kao fiskalni agent u ime Vlade u njenim odnosima sa MMF-om, Banka evidentira sredstva i obaveze Vlade vezane za članstvo na povjerilačkim računima odvojenim od bilansa stanja.

Konsolidacijom svih računa vezanim za članstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u izračunava se obaveza kao neto članska pozicija od 230.515.801 KM.

Banka također vodi određene račune stranih valuta u smislu sporazuma između Vlade Bosne i Hercegovine i stranih vlada i finansijskih organizacija, kao i devizne račune državnih institucija i agencija za koje Banka djeluje kao agent. Kako ovi računi nisu niti aktiva niti pasiva CBBiH, oni nisu uključeni u gore navedeni bilans stanja. Ukupni iznos sredstava koja se drže na ovim računima je bio 235.215.341 KM.

Dalji upiti koji se tiču Mjesečnog bilansa stanja mogu se uputiti Odjeljenju za računovodstvo i finansije u Sarajevu na tel. (33) 27 81 19, fax. (33) 27 82 94. Predstavnici medija mogu se obratiti Službi za odnose s javnošću na tel. (33) 27 81 23, fax. (33) 27 82 96.

Centralna banka Bosne i Hercegovine je neovisna monetarna institucija BiH i nema nikakvih organizacijskih veza sa bilo kojom poslovnom bankom.

CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE
Mjesečni bilans stanja (privremeni) od 31. oktobra/listopada 2003.
(iznosi u KM ekvivalentima)

AKTIVA		Ukupan iznos	EUR	Ostale valute
1	Devizna aktiva	2.605.544.215	2.601.282.500	4.261.715
1.1	Gotovina	35.170.258	35.141.850	28.408
1.2	Kratkoročni depoziti	2.567.753.896	2.566.140.650	1.613.246
1.3	SDR u MMF-u	2.620.061	0	2.620.061
2	Ostala aktiva	68.668.308		
UKUPNA AKTIVA (1 + 2)		2.674.212.523		

PASIVA		Ukupan iznos
3	Monetarna pasiva	2.455.419.908
3.1	Valuta u opticaju	1.664.247.569
3.2	Kreditni bilans rezidentnih banaka	771.167.683
3.3	Kreditni bilans ostalih rezidenata	20.004.656
4	Obaveze prema nerezidentima	2.052.582
5	Ostala pasiva	9.256.492
6	Kapital i rezerve	207.483.541
UKUPNA PASIVA (3+4+5+6)		2.674.212.523

Neto devizna aktiva minus monetarna pasiva (1 - 3 - 4)	148.071.725
--	-------------

Jasmina Hanibegović
Glavni kontrolor

P.W. Nichol
Guverner
Sarajevo (datum) , 21. 11. 2003.